

Makale Türü: Araştırma
Gönderim Tarihi: 5 Kasım2022
Kabul Tarihi: 28 Aralık 2022

DOĞANIN SANATA YANSIMALARI VE EKOLOJİK SANAT* REFLECTIONS OF NATURE TO ART AND ECOLOGICAL ART

Yaren TAN¹- 0000-0003-3957-9681

ÖZET

Doğa, yüzyıllardır sanatın konusu olmuş ve 1960’larda sanat pratiklerine yansıma biçimi değişmeye başlamıştır. Arazi sanatı (land art), çevre sanatı, ekolojik sanat hareketleri ortaya çıkmış ve bu hareketler ekolojik sorunları sanata dahil etmiştir. Doğa sanatın konusu olması ile birlikte “sanat nesnesi” ve “mekân” olgusu sorgulanmaya ve değişmeye başlamıştır. Sanatçılar, çalışmalarında doğayı başlarda mekân olarak kullansalar da zamanla çevre duyarlılığı, farkındalık yaratmak amaçlı ilerlemişlerdir. 2000’lerden itibaren ise ekolojik sanat ile antroposen çağının yansımalarını sanat pratiklerinde sıklıkla görmeye başlarız. Bu bağlamda sanatçılar üretimlerinde diğer sosyal bilim dallarından da yararlanırlar. Bu makalede, farklı dönemlerin doğaya yaklaşımının birbirinden farklarını Alan Sonfist, Nadav Kandev, Lauren Berkowitz, Alejandro Duran gibi ekolojik sanatta önemli çalışmalar yapan sanatçıların çalışmaları dâhilinde analiz etmeyi deniyorum.

Anahtar Kelimeler: *Ekoloji, Ekoloji Sanatı, Arazi Sanatı, Doğa.*

¹ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, tann.yarenn@gmail.com

ABSTRACT

Nature has been the subject of art for centuries, and in the 1960s, the way it was reflected in art practices began to change. Land art, environmental art, ecological art movements emerged and continued with the inclusion of ecological problems. With nature being the subject of art, the phenomenon of "art object" and "space" began to be questioned and changed. Although the artists initially used nature as a place in their works, they have progressed in time to create environmental awareness and awareness. Starting from the 2000s, we often begin to see the reflections of ecological art and the Anthropocene era in art practices. In this context, artists also benefit from other social sciences in their production. In this article, I try to analyze the differences in the approaches to nature of different periods within the works of artists such as Alan Sonfist, Nadav Kandev, Lauren Berkowitz, Alejandro Duran, who have made important works in ecological art.

Keywords: *Ecology, Ecology Art, Land Art, Nature.*

1. GİRİŞ

Bu çalışma, tarihsel bir perspektif içinde sanatçıların doğayı sanat pratiklerinde nasıl ele aldıklarını ve günümüz sanatına nasıl yansıdığını incelemeyi amaçlar. Bilindiği gibi antroposen çağı; sanayi devrimi ile birlikte teknolojik gelişmelerin doğayı hızla ve geri döndürülemez bir şekilde etkilemesine dayanmaktadır. Son yüzyılda insanoğlunun çevre üzerindeki etkisi son derece büyümüş, atmosferdeki sera gazlarının konsantrasyonu önemli ölçüde artmış ve bu da hızlı iklim değişikliklerine neden olmuştur (Crutzen ve Wacklawek' den akt. Çakıroğlu, 2022: 25). Dünya sistemi üzerindeki insan etkisinin belirgin bir güç haline geldiğini vurgulayan Antroposen terimi, yalnızca doğa bilimleriyle sınırlı olmayan sosyal ve beşeri bilimleri de kapsayan dinamik bir etkileşim yaratmıştır (Maldonado'dan akt. Çakıroğlu, 2022: 25) . Bu durumda insanın doğa üzerindeki etkisinin sadece doğa bilimlerinin değil sosyal ve beşeri bilimlerin de konusu olduğunu söylemek mümkündür.

Bilim insanları ve uzmanlar bozulan dengeyi kontrol altına almak ve iyileştirmek için çeşitli çalışmalar başlatmışlardır. Ancak bu çalışmaların yetersiz kaldığı ve kesin çözümler getirmediği görülmektedir. İnsanları bilinçlendirecek, farklı ve bakış açıları kazandırabilecek sosyal bilimlerin yanı sıra sanat üretimlerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Öyle ki sanatçılar da bu ekolojik sorunları sanat çalışmalarına konu etmişlerdir. Sanatçıların doğayı bu ekolojik perspektiften ele almaya başlamaları 1960'lara kadar uzanır. Bu dönemde ekolojik sorunların yerel bağlamdan çıkıp küresel bir sorun olarak ele alınmasıyla sanatçılar doğayı sadece tasvir edecekleri bir nesne olarak görmemeye başlamışlardır.

Bunun yanı sıra 1960'lı yılların sivil toplum hareketlerinin her alanda eşitlik talepleri ve bu hareketlerin etkilediği bir çok sanatçı müze ve galeri gibi steril mekanlarda sanat piyasasının vahşi kapitalist yönetilemezliğine ve sanatın metalaşmasına, sanat ve müze, galeri ilişkisine tepki olarak, üretimlerini beyaz küpün içerisinde çıkararak, doğaya taşımışlardır. (Güven Ak, 2021: 248).

Bu dönemde sanatçılar, yerkürenin tamamını kapsayarak acilen ona sahip çıkmayı ve saygı duymayı önermektedir (Yılmaz, 2006: 238) . Arazi sanatı, toprak sanatı (land art), yeryüzü sanatı (earthworks), çevre sanatı (environmental art) gibi çeşitli terimlerle anılan bu yeni yaklaşımın temelinde sanatçıların geleneksel sergi mekânlarına yönelik tepkisinin yanı sıra tam da bu dönemde gelişmeye başlayan çevreci hareket vardır. (Antmen, 2010: 251) . Böylelikle çağdaş sanat pratikleri içinde doğayı konu edinen arazi sanatı, yeryüzü sanatı ve çevresel sanat dünyaya yayılmaya başlamıştır. Üretilen sanat pratikleri farklı adlandırılırlar da hepsi temelinde doğa ve doğayla ilişkili konularla ilgilenmektedir. Sanatçı, çevresel sorunlara kalıcı çözümler getirmeyi, toplumu daha bilinçli hale getirmeyi, gelişen teknoloji ile birlikte unutulmuş doğanın önemini arttırmayı, doğayı yeniden kazanmayı amaçlar. Aynı zamanda sanatçılar üretimlerinde mekânlara eleştirel yaklaşımlar sergilemeye çalışmış, var olan sanat pratiklerine de yenilikler getirmeye önem vermişlerdir.

Çevresel enstalasyonlar, heykeller, performanslar ve videolar gibi sanat yapıtları, çağdaş sanatın ekoestetik yönelimlerini belirlerken dönüşen çevre ile insan arasındaki etkileşimleri ve karışmışlıkları yansıtarak maddesel ve söylemsel kavramları sorgulamamızı ve çevresel olarak düşünmemizi tetiklemektedir (Yazgünoğlu, 2017: 79).

Alternatif sergileme mekanı arayışına giren sanatçılar sanat pratiklerinde de doğayı; performans, enstalasyon, video çalışmalarıyla yansıtmışlardır.

2. 1960 SONRASI SANAT VE DOĞA

1960'lı yıllar sanat alanında önemli değişimlerin yaşandığı dönemlerdir. Sanatçıların sanat yapıtlarında değişiklik ve dönüşüme gittiği bununla birlikte sergileme mekânlarının da değişmeye başladığı yıllardır. Galeri mekânları, sanatçılar tarafından geleneksel anlayıştan uzaklaştırılmaya başlanmıştır. Dönemin mevcut toplumsal değerleri ve sanatsal pratikleri içinde, modernizmin dayatmalarına karşı konvansiyonel malzemenin sınırları zorlayan bir reaksiyona dönüşmüştür.(Ertuğrul Tomsuk ve Yücel, 2021: 250). Bu tepkiler sonucunda ise arazi sanatı da üretimin ve sergilemenin mekânını doğaya taşır.

Sanatçıların doğayı kullanma biçimleri, doğayı sergileme mekânı olarak kullanmanın yanı sıra sanatçı doğayı bir sanat nesnesi haline getirmiştir. Sanat pratiklerinde doğa bir temsil aracılığıyla değil doğrudan kullanılmaya başlar. Jannis Kounellis, Roma Attiko Galerisinde canlı atları sergileyerek (Görsel 1.) bunun en çarpıcı örneğini ortaya koymuştur. Sanatçının bu çalışması doğanın sanat pratiklerindeki yeri için önemli bir yer edinmektedir. Sanatçı böylelikle doğadaki her şeyin sanat nesnesi olabileceğini vurgulamıştır. Bu çalışma kendi içinde değerlendirildiğinde ‘etik’ , ‘estetik’ değerlere karşı tutumuyla tartışmalı olsa da, sanatçının bu yaklaşımı sanatta ‘sanat nesnesi’ sınırlarını sorgulatmıştır.

Görsel 1. Jannis Kounellis, 12 Horses (12 At), Yerleştirme, Roma Attiko Galerisi, 1969

2.1. Arazi Sanatı (Land Art)

Başlarda sanatçılar doğayı genellikle sergileme mekânı olarak kullanmış olsalar da ilerleyen zamanlarda özellikle bu durum duyarlılık bağlamında yapılan pratiklere dönüşür ve bu dönüşüm bir farkındalık hareketini de ortaya çıkarır. Gitgide sanayileşen, bürokratikleşen kent ortamlarında insanlarına ihtiyacı olan doğayı duyduğu doğaya duyduğu ihtiyacı artmaya başlamıştır ve insanlar doğadan uzaklaştıkça ona özlem duymaya başlar. 1970’li yıllarda ilerleme sağlayacağı düşünülen sanayileşmenin aslında dünyayı yavaş yavaş yıkıma götürmeye başladığını anlayan insanlar sanayileşmenin, dünyanın sonunu getirecek düşüncelerine

kapılırlar. Tam da bu dönemde ABD’ de arazilerde yapılan müdahalelerle geleneksel ilişkisi yıkılmaya başlamıştır. Yüzyıllardır sanatçıların doğayı yansıttıkları ‘manzara’ tuvaleri artık yerini geniş, devasa arazilere bırakmıştır. Sanatçıların çalışma alanları, geleneksel manzara resimlerinin dönüştüğü araziler olmuştur.

Sanatçılar doğaya buldozerlerle girmeye başlamış - büyük tahribatlara sebep olmuş- ve bunu yeni bir sanat hareketine dönüştürmüşlerdir. İzleyicinin kolaylıkla ulaşamayacağı geniş arazileri kendi yorumları dâhilinde, sanat mekânı haline getirmişlerdir. Buradaki arazi, sanatçının hem sanat nesnesi hem de sergileme mekânı olmuştur.

20. yüzyılın ikinci yarısında olumsuz etkileri daha çok hissedilmeye başlanan endüstriyel gelişmenin ve teknolojik hızın tehlikeli boyutlarını düşünmeye çağıran Arazi Sanatı, doğayı görünür kılan, doğaya dair bilinç uyandırmayı amaçlayan, teknoloji karşısında doğayı kutsayan bir yaklaşımın ürünüdür. (Antmen, A.2008: 251)

Toprak işleri ve arazi sanatı, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da yirminci yüzyılın ortalarında çevrecilikle aynı zamanda ve aynı kültürel ortamda gelişmiştir (Cheetham’ den akt. Çakıroğlu, 2022: 26) . ABD’de başlayan bu hareket zamanla yayılmaya başlamıştır. Arazi sanatı kapsamında incelenen çalışmalarda çevre kavramı ön planda olsa da, bu hareket aynı zamanda dönemde yaşanan sosyal ve politik sorunlarla birlikte değerlendirilmelidir. Toplumsal eşitlik arayışları, sivil toplum hareketleri gibi olaylardan beslenen sanatçılar, galerilerin geleneksel yaklaşımına tavır koymuş ve yeni sergileme mekânı arayışına girmişlerdir. Bu durum arazi sanatının temellerinde önemli boyutlardadır. Ahu Antmen’ e göre Arazi sanatı; sanatın işlevine yönelik soru işaretleri uyandırabilen bir bilinçlendirme çabası olarak nitelendirilebilir. (Antmen, A.2008: 256)

Arazi sanatında boyut ve fiziksel yapı ön plana çıkmıştır. Sanatçılar devasa arazilere, büyük ölçekli çalışmalar yaparlar. 1970 yılında, Robert Smithson’ ın ‘Sarmal Dalgakıran’ ı bunun temel örneklerindedir (Görsel 2.) . Büyük arazilerde, çöllerde yapılan çalışmalarda doğaya yapılan büyük müdahaleler, sanatçılarda olduğu gibi doğa bilimciler ve aktivistler tarafından

da kabul edilemeyecek tahribatlardır. Bu dönemde önemli bir yere sahip olan Robert Smithson'ın "Sarmal Dalgakıran" ı, Micheal Heizer'ın "Çift Negatif" (Görsel 3) gibi büyük ölçekli çalışmaları insanların doğada iz bırakma isteğine de dayandırılmaktadır. Ancak sanatçıların sadece bu güdüye dayanarak çalışmalarını ürettikleri söylenemez. Büyük veya değişime sebep olacak müdahaleler yerine alternatif denemeler de söz konusudur. Micheal Heizer'ın Nevada Çölü'nde oluşturduğu büyük çukurlar yerine Walter de Maria'nın Mohjave Çölü'ndeki tebeşirle, doğaya zarar vermeden oluşturduğu çizgiler buna örnektir (Görsel 4). Walter de Maria doğayı tahribata uğratmadan doğada "iz" bırakmıştır. Sadece doğada iz bırakma güdüsü ile değerlendirilemeyecek olan arazi sanatı, "tükenmiş" sanatın değişmesi gerektiği düşüncesiyle oluşmuştur. Ancak sanatçılar bu değişimi, doğada dönüştürülemez değişimler yaparak denemesi en eleştirel yaklaşımlardır.

Görsel 2. Robert Smithson, Sprial Jetty (Sarmal Dalgakıran),4,6 m x 460 m, 1970

Görsel 3. Michael Heizer, Double Negative (Çift Olumsuz), 15 m x 9 m x 457 m, 1969-1970

Görsel 4. Walter de Maria, Mile Long Drawing, 1968

2.2. Ekolojik Sanat

Micheal Heizer ve Robert Smithson 'ın kendine mal ettiği doğayı derin izler bırakmadan sanat pratiklerinde kullanan diğer sanatçılar ise Richard Long ve Hamish Fulton'dur. Richard Long'un "A Line Made My by Walking" (Görsel 5) ve Hamish Fulton'un "Manking Holes on the Pennie Way" (Görsel 6) isimli çalışmalarında kırsal alanda yürümüşlerdir. Bu alana zarar verecek hiçbir teknik kullanmamışlardır. Sadece doğal yöntemlerle yapılan denemelerin, fotoğraflandığında elde edilen belgenin de doğada iz bırakılabileceğini sert olmayan bir dille gösterebilmişlerdir.

Görsel 5. Richard Long, A Line Made My by Walking, Bristol, 1967

Görsel 6. Hamish Fulton, Manking Holes on the Pennie Way,1963

Bu kadar büyük ölçüde çalışmalar aynı zamanda doğa-insan ilişkisini yüzümüze vurmaktadır. İnsanın doğada bıraktığı büyük izi, tahribatı göstermektedir. Ancak bu ifade edilirken, üretimler sırasında doğaya yine zarar verilmektedir. Bu çelişki arazi sanatı anlayışının ekolojik boyutlarını sorgulatmaktadır.

Öte yandan 1960'lı ve 1970'li yılların pratikleri, ekoloji eksenli sanatın günümüzde hâlâ karanlıkta kalan bir boyutunu oluşturur (Sezgin,2022:11). Bu karanlık, arazi sanatı içinde değerlendirilen 1960-1970'li yılların sanat üretimlerinde, sanatçının ekolojik sorunları duyarlılık göstermek amaçlı yaptığını söylememizi zorlaştırmaktadır.

2.2. Ekolojik Sanat

Ekolojik sanat, 1970'li yılların başında arazi sanatından hareketle ortaya çıkan bir harekettir. İnsanın doğal süreçlere, doğanın kendi düzenine müdahale etmesi sonucu ortaya çıkan çevresel sorun ve kaygı, sanatçıların ekolojik sanat hareketine zemin hazırlamıştır. Ekolojik sanatta arazi sanatından farklı olarak doğaya zarar verilen bir yaklaşım yerine iyileştirmeye yönelik bir yaklaşım vardır.

Ekolojik sanatı, arazi sanatından, yeryüzü sanatından ayıran en temel özellik aktivist bir yaklaşımı olmasıdır. Ekolojik sanat, çevre sorunlarına, çevre bilincini ön planda tutarak, insan-doğa ilişkisi üzerine odaklanır. Ancak arazi sanatında ise öncelik doğada anıtsal yapıtlar oluşturmaktadır.

Alan Sonfist, 1965 yılında, tamamlanması 10 yıl süren Manhattan Bölgesi'nde büyük ölçekli bir çalışma yapmıştır (Görsel 7.).Çalışmasının amacı buradaki 2745 metrekairelik boş alanın eskiden nasıl yemyeşil olduğunu hatırlatmaktır. Sonfist, kamusal alanın böyle dönüşümlerle değerlendirilmesinin topluma çevre bilincinin yeniden hatırlatacağını düşünmektedir.

Görsel 7. Alan Sonfist, Time Landscape (Zaman Manzarası), 2745m²., 1965, 1968-1975

Ekolojik sanatın gelişiminde önemli bir yere sahip olan sanatçıların başında Hans Hackee ve Joseph Beuys gelmektedir. Her iki sanatçı da izleyiciye, doğayı ve doğada insanın yerini hatırlatmayı denemektedir. Çalışmalarında kentleşmenin doğa üzerindeki etkisini göstermek için doğayı kullanırlar. Hans Hackee' nin "Grass Grows" isimli çalışması bu anlamda temel örneklerdendir (Görsel 8.). Sanatçı bu çalışmasını 1968 yılında " Yeryüzü Sanatı" isimli

sergide sergiler. Sanatçı burada bir toprak yığını oluşturur ve bu toprakta hiçbir kimyasal ilaç kullanmadan çim yetiştirir. Çalışmadaki en önemli nokta toprak, çim gibi doğanın kendi parçalarını, hiçbir kimyasal ilaç kullanmadan bir galeri mekânında sergilemesidir.

Joseph Beuys ise, 1982 yılında sanatçı Hans Haacke'den farklı olarak galeriyi değil, kenti dikim alanına dönüştürür (Görsel 9.). Sanatçı Kassel kentinde 7000 meşe ağacı dikmiştir. Beuys, ‘‘7000 oaks’’ (7000 Meşe) isimli projesini beş yıl sürdürmüştür ve kentin her yerinde dikilmeye devam etmiştir. Sanatçının asıl amacı kentsel değişimi sorgulatmak, doğadaki yenilenmeyi daha kalıcı bir şekilde yansıtmak olmuştur.

Görsel 8. Hans Haacke, Grass Grows (Çim Büyür), 1967-1969

Görsel 9. Joseph Beuys, 7000 Oaks (7000 Meşe), 1982

Yapıtlara verilen anıt statüsü, insanların sanayileşme ile kaybetmeye başladığı doğayı yeniden görmesi, hatırlaması, kültürel mirasların korunmasına dair önemini hatırlaması için önemli bir hareket olmuştur. İzleyici sadece bir sanat nesnesine bakmakla kalmayıp ondan uyandırdığı his, anımsama ile farkındalık kazanabilmektedir.

Arazi sanatı sonrası gelinen noktada, sanatçılar doğayı gerçek haliyle doğrudan ele almışlardır ve doğanın fiziki sunumlarını sanatlarının ham maddesi olarak kullanmışlardır.

Fotoğraf sanatçısı Nadav Kandev, ‘‘Yangtze- The Long River’’ (Görsel 10.) isimli fotoğraf serisinde ekolojinin sorunlarından biri olan kentleşmenin bozduğu ekosistem ve bunun fiziksel görüntüsünü izleyici ile buluşturmuştur. Sanatçı bu konuyu bölgesel inceleyerek Çin’in Yangtze Nehri’ne indirgemıştır. Yıkılan köprünün olduğu bölgede yapılacak inşaat yerine kırsal alanın olduğunu ve bunun insanlar ve doğa üzerindeki etkisini fotoğraflamıştır. Sanatçının bu çalışması kentleşmenin insan üzerinde etkisi olduğu kadar doğa üzerinde de etkisi olduğunu ve bunun olumsuz sonuçlarından yine insanların etkileneceğini biçimsel bir şekilde anlatmıştır.

Görsel 10. Nadav Kander, Chonqing III, Yangtze- The Long River, 2006

3. GÜNCEL SANATTA EKOLOJİNİN YERİ

Gelişen teknoloji ile ekolojik sorunların artması, doğa politikası güncel sanatta doğa sanatının pratiklerini değiştirmeye başlamıştır. Günümüzde bilim ve teknoloji çalışmalarının çıkarımları ile ihtiyacımız olan doğa politikası arasında beklenmedik ve şaşırtıcı örtüşmeler mevcuttur (Sezgin, 2022: 118). Düşünülenin aksine bilim ve teknoloji hayatımıza her zaman yenilik, gelişmişlik katmamaktadır. Doğa bunun en başında gelmektedir. Bozduğumuz ekosistem bize yetersiz gelmeye başladı.

Bilim ve teknolojinin varoluşumuzun bütün dokusuna uzanıyor olması, nihayet modern olduğumuzu göstermez. Tam aksine: İnsanlar ile insan-olmayanları o kadar iç içe geçirdik ki, artık faaliyetlerimizin sonuçlarını görmemizi ve kolektif bir kamu inşa etmemizi –daha doğrusu, kafa karıştırıcı sorunlardan kamuyu bir araya getirmemizi- sağlayacak geribildirim döngülerini yaratmak için yepyeni bir kozmopolitikaya ihtiyacımız var (Sezgin, 2022:121).

İnsan-doğa ilişkisinde yaşanan bozulmaların insanlarda hissettirdiklerini aktarmak ve hisleri izleyicide de ön plana çıkmıştır. Bozulmaların yine insanlardan kaynaklandığını insanlara hatırlatmak da denilebilir. Bozulan bu dengeyi düzeltmek için oluşturulmaya çalışılan farkındalık sanatçıları disiplinlerarası bir çalışma biçimine de sevk eder. Sanatçıların üretimlerindeki öncelikleri çıkacak sonucun “güzelliği” yerine, sonuçların insan üzerindeki bilinci ön plana çıkmıştır.

Sanatçı Alejandro Duran, UNESCO Dünya Mirası olan Sia Ka’ an kıyılarındaki plastik atıklarla bir proje geliştirmiştir (Görsel 11.). Duran, “Washed Up” isimli bu projesinde kıyıdan topladığı atıkları kategorize etmiştir. Renk, boyut ve şekline göre gruplandıran sanatçı, atıkları bulunduğu bölgenin formuna dahil etmektedir. Sanatçının bu çalışması günümüz sanatının “ekolojik” ve “sürdürülebilirlik” başlığı altında değerlendirilebilir. Toplanan atıkları izleyiciye çarpıcı bir şekilde yansıtan sanatçı; izleyiciye, izleyicinin yaptığı geri dönüştürülemez gerçekleri yansıtmıştır. Sanatçı çalışmasının kaynağı olan bölgeyi sergileme alanı olarak ve bölgeyi çalışmanın bir parçası olarak kullanması günümüz sanatında, amaçlanan mekân anlayışının değiştiğini görürüz. Sanatçı çalışması hakkında şunları söyler:

“Washed Up, benim çer çöpü bir hazineye dönüştürme çabam... İşlerimi doğal peyzaja göre şekillendirerek ve önceden belirlenmiş bir renk paletinin içinde kalarak aynı anda hem doğal hem de yapay görünen düzenlemeler yaratmaya başladım. Washed Up, Andy Goldsworthy ve Robert Smithson’ un işlerinden ilham almış olsa da günümüze ve hayatımızdaki atık madde bolluğuna ilişkin yeni bir şey söyleme iddiasındadır.” (Brown,2014: 161).

Görsel 11. Alejandro Duran, Washed Up, 2017

Günümüz ekolojik sanatı ekolojik farkındalık yaratmak odaklı ilerlemektedir. Avustralyalı sanatçı Lauren Berkowitz, üretimlerini canlı, yaşayan bitkiler üzerinden yapmaktadır. Sanatçı ‘Manna’ ve ‘Sustance’ (Görsel 12.) isimli iki entelasyon çalışmasında tıbbi ve yenilebilir bitkiler kullanmıştır. Sanatçı sergilendiği süre boyunca bitkilerin gerek duyduğu ortamı sağlamış ve devamlı olarak çalışmaya müdahalelerde bulunmuştur böylelikle. Çalışmanın sergilenmesi ardından ekosisteme katkı sağlamak amacıyla Sydney ve Melbourne’deki bahçelere gönderilmesi de çalışmanın devam ettiğini gösterir. Sanatçının bu tavrı, eserin sergilendiği süre boyunca aktif olmayacağını göstermiştir.

Görsel 12. Lauren Berkowitz, Manna and Sustance, 2010

Bu bağlamda günümüzde ekolojik sanatta; üretim malzemesinin kaynağını doğadan alarak doğa sanat nesnesi olarak kullanılmakta yada üretimler kamusal alanda sergilenerek doğa sanatın nesnesi olmaktadır. Sanatçıların doğayı kullanma sebepleri sadece anlatılmak istenen kavramın kendisi olduğu için değil toplumun ekosistemdeki yerini yansıttığı için tercih ettiği ‘‘kamusal alanda sanat’’ bağlamında söylenebilir.

SONUÇ

1960’larda arazi sanatı (land art),yeryüzü sanatı ile ekolojik sanatın temelleri atılmıştır. Çağdaş sanatın çevrecilik ve insan ilişkisinin yaklaşımlarına dayanmaktadır.1960’lı yıllarda gelenekselleşmiş galeri mekânlarının sergileme mekânları olarak tercih edilmesine karşı yapılan eleştirel yaklaşımlar, arazi sanatını ortaya çıkarmıştır. Bu yeni hareket doğanın sanattaki yerini belirlemeye başlamıştır. Artık doğayı manzara resimlerinden değil doğanın kendisinden izlemeye başlarız.

Arazi sanatında doğa, ilerisi ve doğanın kendisi düşünülmeden konu edilmiştir. Doğada büyük yarıklar açılmış, kendi düzeni bozulmuş ancak önemli olan sanat pratiğinin kendisi ve boyutu

olmuştur. Boyut çok önemli olduğu için, çok büyük alanlar kullanan sanatçıların aksine ekolojik sanatta sanatçılar, büyük arazi, alan arayışına girmemişlerdir.

Ekolojik sanatta sanatçılar, doğayı ekolojik sorunların sebebi olmayacak şekilde konu edinmişlerdir. İzleyiciye doğayı hatırlatmak ve ekosisteme katkı sağlamak ön plana çıkmıştır. Arazi sanatında incelediğimiz örneklerin aksine doğaya zarar vermeden doğayı konu edinmişlerdir. Michael Heizer' in ‘‘Double Negative (Çift Olumsuz)’’ çalışması doğaya verdiği zararlarla sanat üretimi yaparken, Alan Sonfist ‘‘Time Landscape’’ ile doğaya yeniden kazandırma yapmıştır. Gelişen teknoloji doğa ve insan ilişkisini farklı boyutlara taşımış ve yeni çözümlere giren insanlar, yeni kavramlar ve bakış açıları oluşturmuşlardır. Hans Haacke, Joseph Beuys' un diktiği çimler, ağaçlar sanata yeni bakışlar kazandırmış ve ekolojik sanata zemin hazırlamıştır.

Ekolojik sanat, günümüzde dünya'nın sürdürülebilir yaşam biçimi olması anlayışıyla şekillenmiştir. Günümüzde daha da artan ekolojik sorunlar, sanatın yeni biçimlerine zemin hazırlar.

KAYNAKÇA

Antmen, A. (2008). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık

Brown, A. (2014). Güncel Sanat ve Ekoloji, Akbank Yayınları

Çakıroğlu, E. (2022). Antroposen Çağında Ekolojik Sanat: David Buckland, Terike Haapoja ve Mel Chin'in Ekolojik Sanat Projeleri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.

Ertuğrul Tomsuk, E.,Yücel,B. (2021). Günümüz Sanatında Değişen Galeri Ortamı Bağlamında Mekan- Doğa Etkileşimi, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi.

Güven Ak, K. (2021). Sanat ve Doğa İlişkisinde Ekolojik Yaklaşımlar, Sanat ve İnsan Dergisi

Sezgin, E. (2022). Sanat ve Ekoloji. (1. Baskı). (Çev.Merve Tokmakçıoğlu- Eda Sezgin). İstanbul: İletişim Yayınları

Yazgünoğlu, K. C. Doğu Batı, Flora'ya Ağıt, (2021), Doğu Batı Dergisi

Görsel Kaynakça

Görsel 1. Jannis Kounellis, 12 Horses (12 At),Roma Attiko Galerisi,1969
<https://artreview.com/news-30-june-2015-animal-rights-protestors-demonstrate-against-kounellis-12-horses/> (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Görsel 2. Robert Smithson, Sprial Jetty, Great Salt Lake, Uta, 1970
<https://smarthistory.org/robert-smithson-spiral-jetty/> (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Görsel 3. Michael Heizer, Double Negative, USA, 1969-1970
<https://lasvegassun.com/news/2008/jun/05/sculpture-entrenched-earth/> (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Görsel 4. Walter de Maria, Mile Long Drawing, California, Mojave 1968
<https://www.iynf.org/2016/04/walter-de-maria-the-immensity-of-nature/> (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

Görsel 5. Richard Long, A Line Made My by Walking, Bristol, 1967
<https://www.artimage.org.uk/news/2015/image-focus-richard-long-describes-a-line-made-by-walking/> (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

Görsel 6. Hamish Fulton, Manking Holes on the Pennie Way, 1963
<https://www.zinzin.com/observations/2012/hamish-fulton-fiercely-in-the-here-and-now-somewhere-else/> (Erişim Tarihi: 25.12.2022)

Görsel 7. Alan Sonfis, Time Landscape, New York, 1968-1975
https://tr.pinterest.com/pin/222154194089746990/?nic_v3=1a2fWOrLz (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Görsel 8. Hans Haacke, Grass Grows (Çim Büyür), 1967-1969
https://www.artandantiquesmag.com/land-art-earthworks-postwar-american-art/201204_landart_02/ (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Görsel 9. Joseph Beuys, 7000 Oaks (7000 Meşe), Kassel, 1982
<https://www.awatrees.com/2019/12/06/joseph-beuys-the-art-of-arboriculture/> (Erişim Tarihi: 20.09.2022).

Görsel 10. Nadav Kander, Chonqking III, Yangtze- The Long River, Chongqing Municipality, 2006 <https://www.nadavkander.com/works-in-series/yangtze-the-long-river/single#19> (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

Görsel 11. Alejandro Duran, Washed Up, Sia Ka'an, Mexico, 2017 <https://www.granaryarts.org/alejandro-durn-washed-up> (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

Görsel 12. Lauren Berkowitz, Manna and Sustance, 2010 <https://www.mca.com.au/artists-works/exhibitions/in-the-balance-art-for-a-changing-world/> (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

